

סיכום התייחסויות חברי הפורום לנושא: "שימושי ומשתמשי הקצה ופרטיות" במערך השקל הדיגיטלי

פורום משתמשי הקצה

דצמבר 2023

- בתאריך 3.9.3023 הוצגו לפורום שני נושאים:
- שימושי ומשתמשי הקצה במערך השקל הדיגיטלי
- הפרטיות במערך השקל הדיגיטלי
- לשאלות שהוצגו לפורום התקבלה תגובה אחת בלבד מקרב משתתפי הפורום.
- להלן התייחסות הצוות לעיקרי התגובה שהתקבלה:

1. על בנק ישראל להשקיע את המשאבים הדרושים לבחינת מגוון האפשרויות הטכנולוגיות שמימושם יתכן במערכת השק"ד בהיבטי משילות, הערכת יתרונותיהם וחסרונותיהם, והשלכותיהם המשפטיות ביחוד בהקשר של הגנה על זכויות.

בראיתנו, ההגנה על זכויות האזרחים צריכה להיות נדבך מרכזי בכל פרוייקט, רפורמה, או תהליך שמובל על ידי המגזר הציבורי, ופרוייקט השקל הדיגיטלי אינו שונה במובן זה.

צוות הפרוייקט בוחן הן טכנולוגיות טכנולוגיות נפוצות ומוכרות והן תהליכי תשלום אפשריים ולומד את יתרונותיהם וחסרונותיהם (בין השאר באמצעות הדיונים בפורום זה), ובמקביל עוקב אחר ההתקדמות בבנקים מרכזיים אחרים בעולם. בתהליך האיפיון, וככל שלאחריו יחל תהליך מימוש, יהיה צורך לקבל החלטות ביחס לכל אלו על בסיס היתרונות, החסרונות והסיכונים השונים.

בהחלט יש מקום לכך שמשותפי הפורום יביאו לידיעת צוות הפרוייקט מערכות או תהליכים שלדעתם יוכלו לסייע להגן על זכויות האזרחים.

2. יש לקבוע כבר כעת מנגנון ברירת מחדל לפיו לא ניתן יהיה לשנות את מאפייני השקל הדיגיטלי אלא בתנאים מסוימים, על ידי מי שסמכותו לעשות כן עוגנה בחוק, ותחת פיקוח של גוף חיצוני ובקרה שיפוטית.

כל פלטפורמה ציבורית כפופה לכללים - בין אם בחקיקה ובין אם בהסדרה מסוג אחר, המגדירה שינויים שניתן לעשות בה בהתאם לסמכויות שנקבעו בחוק, בשיקול דעת של מפעיליה לטובת המשתמשים והלקוחות של המערכת, ושינויים שמצריכים סמכות ברמה גבוהה יותר. השקל הדיגיטלי לא יהיה שונה במובן זה.

בשלב זה, כאשר מאפייני השקל הדיגיטלי עדיין לא נקבעו ברובם, לא יהיה זה יעיל לטעמנו לקבוע מנגנון ברירת מחדל שימנע שינויים במאפיינים אלה.

3. יש לדון באפשרות החרגת עסקאות בסכומים קטנים ("סף-פרטיות") מדיווח לרשויות לשם הצבת איזון ראוי בין אינטרס הציבור בשימוש במערכת השק"ד למניעת פשיעה, לוחמה בהון שחור, בהלבנת הון ובטרור למול הזכות לפרטיות והגנה על הערכים החשובים שבבסיסה.

מדיניות הפרטיות שהוצגה במפגש לא עסקה בדיווח למי מהרשויות אודות עסקאות כלשהן במערכת השקל הדיגיטלי, אלא עסקה בהיבטי תיעוד המידע הנודע לעסקה.

כאשר מדיניות הפרטיות תגובש לפרטים, ובמסגרת משימות עבודה עתידיות בתחום המידע ובתחום איסור הלבנת הון, ניתן יהיה לבחון סף מסוים של עסקאות שלא יישמר לגביהן כל תיעוד במערכת, גם לא אצל ספקי שירותי התשלום. לדוגמא, בפרוייקט האירו הדיגיטלי הועלתה האפשרות שעסקאות אופליין יהיו אנונימיות לחלוטין. סביר להניח כי עסקאות שיענו על סף הפרטיות לעניין התיעוד במערכת לא ידווחו גם לרשויות.

**4. יש לדייק את מנגנון החריגה מברירת המחדל האוסרת על שימוש מסחרי במידע ממערכת השק"ד בכפוף להסכמת נושא המידע.
במסגרת זו יש להגדיר באופן ברור ומדויק מהם השימושים שיוגדרו כ"תפעוליים" ושאותם ניתן לעשות ללא הסכמת נושא המידע.
בנוסף, יש לקבוע תנאים ברורים או נסיבות ברורות שרק במסגרתם ניתן יהיה לחרוג מברירת המחדל.**

החלטת המדיניות שהוצגה במפגש קובעת כי ברירת המחדל תאסור שימוש מסחרי במידע (מעבר לשימוש תפעולי), ושבמקרים מסוימים תהיה אפשרות לחריגה על בסיס הסכמה, וכן שיוסדר "משטר הסכמות" מחייב.
זוהי החלטת ברמת עיקרון על, ויהיה צורך לפרוט אותה לפרטים שיכללו את הנושאים שנמנו בהתייחסות ונושאים נוספים.

5. יש להציב את בניית מנגנוני ביקורת להגנה על הזכות לפרטיות גבוה בסדר העדיפויות במכלול הנושאים שעל בנק ישראל לתת עליהם את הדעת. כמו כן, יש לקיים את הדיון במציאת מנגנונים אלו בשקיפות ותוך שיתוף מומחי פרטיות, משפט חוקתי, הגנת סייבר וטכנולוגיה מהאקדמיה, מהתעשייה ומהחברה האזרחית.

הנושא נמצא גבוה בסדר העדיפויות של הפרוייקט.

6. בשלב זה, שיתוף פעולה עם רשות המיסים לשם אימוצה של מערכת מיסוי (עקיף) אוטומטית בשקל דיגיטלי יתכן רק בתנאי ולאחר שרשות המיסים תטמיע ותתפעל מערכת שמנגנוני הגנת הזכות לפרטיות בה נבחנו ונמצאו מספקים.

כל ממשק של מערכת השקל הדיגיטלי עם כל מערכת חיצונית אחרת יצטרך להיבחן גם בראי הגנת הפרטיות. בנוסף, מערכת שמאפשרת מיסוי עקיף אוטומטי (ככל שהנישום בוחר להשתמש בה) לא בהכרח חייבת להתבסס על שיתוף מידע ממערכת השקל הדיגיטלי למערכות רשות המיסים. ככל שתעבור אינפורמציה כזו, אין סיבה שהיא תהיה מקיפה יותר מהאינפורמציה שכבר היום חלה עליה חובת דיווח ומדובר רק על ייעול וחסכון הן למדינה והן לעוסקים.

7. השק"ד ייגבה באופן אוטומטי מחשבונותיהם של עבריינים לכאורה, לפני מתן הזדמנות לערער על ההחלטה. שימוש זה אומנם מייעל את גביית הקנסות, אך עלול להפר את האוטונומיה של הפרט, עקרון ההליך ההוגן ועקרון חזקת החפות, ואף ליצור מערך תמריצים חדש לגבייה אוטומטית של קנסות.

לא הוצגה על-ידנו שום הצעה לגבייה אוטומטית אלא לתשלום וולנטרי של קנסות. ככל שגבייה אוטומטית כזו אפשרית בשק"ד (ולא סביר שהיא תהיה אפשרית), היא אפשרית גם באמצעי תשלום דיגיטליים הקיימים כיום.

גבייה אוטומטית של קנסות - עלול להפר את האוטונומיה של הפרט, עקרון ההליך ההוגן ועקרון חזקת החפות, ואף ליצור מערך תמריצים חדש לגבייה אוטומטית של קנסות.

אנחנו מסכימים עם האמירה

מתן קצבאות מותנות-ייעוד - עלולה לפגוע בכבודו ובאוטונומיה של בעליו

לא הוצגו אפשרויות כאלו, אלא מתן אפשרות לפרט לשלם קנסות ולקבל קצבאות גם באמצעות השקל הדיגיטלי, ככל שירצה בכך

תודה!

